

**ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ВАСПИТАЧЕ И
ПОСЛОВНЕ ИНФОРМАТИЧАРЕ – СИРМИЈУМ, СРЕМСКА
МИТРОВИЦА**

**ПАРТИЦИПАЦИЈА ДЕЦЕ, РОДИТЕЉА И ВАСПИТАЧА
У ПРОЈЕКТНИМ АКТИВНОСТИМА У ВРТИЋУ
„ЛАНЕ“**

МАСТЕР РАД

Предмет: Игра као центар предшколског курикулума

Професор ментор:

Др Марта Дедај, проф.

Студент:

Снежана Јовановић

53/ 2020 - М

Сремска Митровица, 2024.

**ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ВАСПИТАЧЕ И
ПОСЛОВНЕ ИНФОРМАТИЧАРЕ – СИРМИЈУМ, СРЕМСКА
МИТРОВИЦА**

**ПАРТИЦИПАЦИЈА ДЕЦЕ, РОДИТЕЉА И ВАСПИТАЧА
У ПРОЈЕКТНИМ АКТИВНОСТИМА У ВРТИЋУ
„ЛАНЕ“**

Професор ментор:

Др Марта Дедај, проф.

Студент:

Снежана Јовановић

53/ 2020-М

Сремска Митровица, 2024.

Сажетак:

У развијању предшколског програма који је усмерен на добробит детета, васпитач се руководи принципима који проистичу из концепције Основа програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета (2018). Принципи на које се ослањају васпитачи у развијању реалног програма су: принцип усмерености на односе, принцип животности, принцип интегрисаности, принцип аутентичности, принцип ангажованости и принцип партнерства. На наведеним принципима, васпитач развија програм кроз следеће стратегије: планирање, заједничко развијање програма и праћење и вредновање кроз документовање.

Остваривање принципа ангажованости подразумева да је фокус васпитача на ситуацијама и активностима којима се подржава: учење детета кроз властиту активност; ангажованост детета; иницијатива и избор деце; различити начини бављења појединим питањима, проблемима и садржајима; стваралачка прерада искуства и креативно изражавање властитих идеја, доживљаја, мишљења и сазнања. Принцип ангажованости подразумева укљученост васпитача и заједничко учешће са децом, а не директно подучавање. Оствареност свих принципа условљена је контекстом предшколске установе, односно условима конкретног вртића у ком се реализује предшколски програм. Контекст чини одређена култура и структура установе, непосредна заједница и сви учесници програма. *Предмет истраживања* овог завршног мастер рада је сагледавање реалног стања остварености партиципације у условима вртића „Лане“ у Мачванској Митровици који припада Предшколској установи „Пчелица“ из Сремске Митровице. Проблем са којим се суочавају васпитачи и проблем овог истраживања, а то је како да се реализује васпитно образовни рад, поштујући партиципацију кроз развијање реалног програма у условима малих соба и великог броја деце у васпитним групама. Ово истраживање је значајно јер ћемо кроз резултате моћи да сагледамо колико је партиципација значајна у вртићу, и како принципи развијања реалног програма могу да се реализују кроз њу.

Кључне речи: васпитач, самовредновање, партиципација тј. учешће, дете, реални програм.

Садржај:

УВОД.....	5
1. САМОВРЕДНОВАЊЕ -ЈЕДАН ОД НАЧИНА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ РАДА....	7
2. САРАДЊА СА РОДИТЕЉИМА.....	9
3. ФИЗИЧКА СРЕДИНА КАО МЕСТО ТРАНЗИЦИЈЕ	12
4. КАКО СЕ ОСТВАРУЈЕ ПАРТИЦИПАЦИЈА У РЕАЛНОМ ПРОГРАМУ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА.....	14
5. САРАДЊА РОДИТЕЉА , ДЕЦЕ И ВАСПИТАЧА У ЦИЉУ ОСТВАРИВАЊА ПАРТИЦИПАЦИЈЕ У ВРТИЉУ.....	16
6. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА	15
6. 1. Предмет истраживања	19
6. 2. Циљ и задаци истраживања	19
6. 3. Контекст и узорак истраживања	20
6. 4. Методе, технике и инструменти истраживања	20
6. 5. Динамика истраживања	21
7. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА	21
7. 1. Преглед података истраживања	31
7. 2. Дискусија резултата истраживања са предлозима за унапређење праксе	32
7.3. Анализа спровођења партиципације	33
7.4. Рефлексија у акцији	45
ЗАКЉУЧАК	50
ЛИТЕРАТУРА	51
ПОПИС СЛИКА И ГРАФИКОНА	53
ПРИЛОЗИ	54

УВОД

Културу установе чини одређени систем вредности, исказане и подразумевајуће норме, писана и неписана правила, традиција, очекивања и обрасци односа по којима установа функционише. Организациону структуру установе чине: организација простора и времена, структура запослених, начин организације група (број деце у групи, однос броја одраслих према броју деце, начин структурирања група). Култура утиче на начин коришћења структуре, а структура пружа могућности, границе, подстицаје и ограничења којима се обликује култура. На пример, велики број деце у групи директно утиче на квалитет односа, поступке васпитача и начине учешћа у игри, животно-практичним ситуацијама и планираним ситуацијама учења. У развијању реалног програма потребно је стално критичко преиспитивање културе и структуре како оне утичу на обликовање програма и колико су усаглашене са концепцијом Основа програма.

Принципи на којима се гради и развија реални програм у вртићу су: принцип усмерености на односе, принцип животности, принцип интегрисаности, принцип аутентичности, принцип ангажованости и принцип партнерства. У развијању програма, принцип ангажованости подразумева да је фокус васпитача на ситуацијама и активностима којима се подржава: учење детета кроз властиту активност; ангажованост детета; иницијатива и избор деце; различити начини бављења појединим питањима, проблемима и садржајима; стваралачка прерада искуства и креативно изражавање властитих идеја, доживљаја, мишљења и сазнања. Како би се деци омогућило активно учествовање у сопственом развоју и конструисање властитих знања у пројектном учењу, велика пажња се мора посветити структурирању простора и времена и начину организације група. Нове Основе програма предшколског васпитања и образовања - Године узлета (Године узлета, 2018) наглашавају да физичко окружење у дечјем вртићу треба да подржава: сарадњу и позитивну међузависност, уважавање посвећености у активностима и иницијативу, истраживање, експериментисање и стваралаштво, различитост, припадност и персонализованост као и телесни, сензорни и естетски осећај и зачудност. Богато и разноврсно окружење чини средину за учење и

подстиче процесе учења и развој детета. Сарадња директно и конкретно осликава програм и мора бити у складу са концепцијом Основа програма предшколског васпитања и образовања и због тога васпитач велику пажњу посвећује сталном реструктурирању, развијању, обогаћивању и осмишљавању простора у вртићу. Васпитач подстиче сарадњу тако да деца могу да истражују, да их позива на игру и акцију, различито груписање и могућност избора (Крњаја и Мишкељин, 2006). Партиципација подразумева укљученост васпитача и заједничко учешће са децом и родитељима, а не директно подучавање (Године узлета, 2018: 36). Током развијања реалног програма, укљученост васпитача подразумева истинско бављење дететом и заједничко учешће у активностима са децом, при чему васпитачи треба да покажу осетљивост на дететове потребе и капацитете и подешеност детету, односно усклађивање са дететом и родитељима.

Рад у првом делу даје осврт на теоријске поставке о важности усклађености културе и структуре предшколске установе која ствара услове за партиципацију тј. учешће, а све у циљу подршке добробити детета које је активни учесник сопственог развоја и учења. У другом делу рада дат је пример истраживања које је за циљ мало сагледавање реалних услова у вртићу „Лане“ и његову усклађеност са препорукама датим у новим Основама програма предшколског васпитања и образовања – Годинама узлета (2018) са предлозима за унапређивање васпитно-образовне праксе и отклањањем недостатака исте.

1. САМОВРЕДНОВАЊЕ ; ЈЕДАН ОД НАЧИНА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА РАДА

Ауторке Најдамовић-Томић.Вулећић, Калезић- Вигњетић и Гламочак(2022: 51) у приручнику за васпитаче Самовредновање у предшколским установама су у Основама диверсификованих програма предшколског васпитања и образовања (2017) истакле да је кључна улога васпитача као практичара. Од практичара у предшколским установама се очекује да буду покретачи и носиоци промене праксе. Од њих се очекује да разумеју нову концепцију и да на основу ње вредности преточе у праксу. У том смислу самовредновање се схвата као процес који може помоћи васпитачу да у потпуности разуме тренутну праксу и донесе одлуке које би мењале и развијале праксу у предшколским установама у складу са концепцијом Основе програма.

Самовредновање би требало да буде:

- Суштински део сталног преиспитивања и унапређивања квалитета васпитно-образовне праксе,
- Усмерено на потребе установе, а не само на спољашње захтеве,
- Доследно, засновано на поузданим, валидним и актуелним доказима,
- Тако организовано да полазна основа за сваки закључак или оцену буду подаци,
- Инклузивно- сви чланови унутар установе као и заинтересоване стране ван установе треба да дају свој допринос у овом процесу,
- Засновано на прихватању одговорности и преузимању активности за покретање промене,
- Основа за конкретне , јасне акционе планове, који приликом спровођења воде ка унапређивању квалитета рада,
- Транспарентно, да омогућава критички увид и преиспитивање праксе и вредности,
- организује простор који одражава посебност програма и мења се у складу са учењем деце .

У Приручнику за васпитаче – Вртић као сигурно и подстицајно окружење за учење и развој деце (Враћешевевић сар., 2019) се истиче да је окружење важно јер утиче на развој осећања припадности детета и породице заједници вртића. У њему деца треба да буду препозната, цењена и уважена. У Стандардима компетенција васпитача (Pravilnik o Standardima kompetencija za profesiju vaspitača i njegovog profesionalnog razvoja, „Službeni glasnik RS”, br. 88/17 i 27/18 –dr. zakon) компетентност васпитача се одређује кроз три подручја:

- непосредни рад са децом,
- развијање сарадње и заједнице учења и
- развијање професионалне праксе.

На подручју развијања сарадње и заједнице учења васпитач заједно са колегама треба критички да преспитује културу и структуру дечијег вртића, непосредна заједница и сви учесници програма (Pravilnik o Standardima kompetencija za profesiju vaspitača i njegovog profesionalnog razvoja, 2018: 33). Културу устане чине одређе системи вредности, исказане и подразумевајуће норме, писана и неписана правила, традиција, очекивања и обрасци односа по којима установа функционише. Организациону структуру установе чине: организација простора, времена, структура запослених, начин организовања група. Култура утиче на начин коришћена структуре, а структура пружа могућност границе, подстицаје и ограничења којима се обликује култура. У развоју реалног програма потребно је стално критичко преиспитивање културе и структуре- како оне утичу на опликовање програма и колико су усаглашене са концепсијом Основа програма .

2. САРАДЊА СА РОДИТЕЉИМА

Добра комуникација између родитеља и васпитача је кључна за унапређивање учења и развоја деце. Свака особа треба да има улогу и да зна шта се од ње очекује.

Подразумева се да су информације које размене родитељ и васпитач пре свега поверљиве због добробити детета. Неки родитељи могу да имају посебне потребе по питању приступа информацијама или учешћа у активностима. Нпр. родитељи са физичким инвалидитетом, остећеног вида или слуха, недовољне писмености, као и онима чији је матерњи језик различит од језика своје околине, потребно је доставити информације у облику који је њима приступачан. Јер су управо сами родитељи највреднији извор у изградни партнерског односа. Родитељи са мањак самопоуздања, уз мало охрабрења ће се радо укључити. Партнерски однос између васпитача и других стручњака који су укључени у подршку дечијег учења и развоја такође је од суштинских важности за добробити деце. Када директан контакт између васпитача и стручњака, родитељи могу да буду веза између њих тако што прослеђују информације.

Сама реч *партиципација* јесте учествовање. Право на партиципацију тј. деце има право на слободно изражавање сопственог мишљења и право да се његово мишљење узме у обзир у свим правима и поступцима који га се тичу. Физичко окружење треба да подржава сарадњу и позитивну међузависност деце, омогућава и подстиче различите облике груписања деце и заједничко учешће у ситуацијама делања. Неопходно је и да окружење пружа могућност детету да се осами и да деца не буду ометена док се баве неком активношћу. Свака особа треба да има улогу и да зна шта се од ње очекује.

Материјали у радној соби треба да су груписани и лако приступачни, чиме се деца подстичу да буду независна и праве изборе, а деца могу да реорганизују и уређују и простор и материјале. Простор треба да је предвидљив, безбедан и прегледан, али динамичан и богат подстицајима који позивају на истраживање.

Потребно је да се у њему налази мноштво неструктурираног и полуструктурираног материјала, различитих ликовних материјала, реквизита, који могу да се користе на различите начине и који омогућавају различите начине изражавања, затим сензорних материјала којима се подржавају сензорне активности и практична манипулација.

Физичка средина треба да буде изазовна и да при томе доприноси да деца прошире своја размишљања, умења и доживљаје у оквиру оног чиме се баве, а у томе им могу помоћи прави, реални и аутентични предмети и материјали који одражавају реални живот деце, породице и васпитача.

Постоје материјали и продукти којима се подржава развој ране писмености (штампани материјали, плакати, књиге и сликовнице, мапе, шеме, различите врсте прављених календара и скала, графички симболи...) и они треба да се налазе у вртићу.

Треба подстицати децу да изражавају своје мишљене из сопствене перспективе и погледе на ствари која их се директно тиче и утиче на њихов свакодневни живот. Јако је важно препознати вредности искуства деце, њихова перспектива и статови, поштовати личност и достојанство детета. Право на партиципацију означава право детета да активно учествује у свим збивањима која су за њега релевантна.

Дететов поглед на ствари је јединствен, било да се пореди са погледом на свет који одрасли имају или да се пореди са погледом друге деце. Свако дете има право да каже своје мишљење без обзира на узрасну доб. Некада нису спремна да вербализују своје мишљење и тада му треба помоћи.

Партиципација:

- Активно слушање деце (вербало и невербално)
- Активно учешће деце (у свим сегментима рад)

- Одговорност одраслих (одрасли стварају прилику и услове за пратиципацију)
- Заједничко деловање (различите перспективе деце и одраслих се преплићу)
- Промена односа моћи (дете је биће које има право и компетенције да активно учествује у свом развоју (а не биће у настајању – пројекат нас одраслих).

Свако њудско биће има причу која може да буде испричана, уколико постоји неко које заинтересован да је чује. То не зависти од узраста оног ко слуша.“ (Alderson,2000: 16-17,prema: Vranješević,2015).

Ниво партиципације :

8. Од деце иницирано, од стране деце вођено.
7. Од деце иницирано , одрасли учествују у вођењу активности.
6. Од стране одраслих иницирано, дељено вођење и управљање са децом.
5. Од стране одраслог иницирано, деце информисана и консултована у процесу.
4. Од стране одраслог иницирано и вођено, деца информисана.
3. Токенизам
2. Декорација
1. Манипулација

3. ФИЗИЧКА СРЕДИНА КАО МЕСТО ТРАНЗИЦИЈЕ“

Остваривање квалитетног курикулума вртића подразумева стварање одговарајућих организацијских услова, који се темеље на савременом схватању детета (Године узлета, 2018). Важност институционалног окружења у ком дете борави, одраста, учи и развија се, питање је ком се данас у педагошкој теорији и пракси поклања велика пажња. Организација простора, времена и активности структуром је сложено, а процесима динамично подручје рада вртића као установе за рано васпитање и образовање деце. Управо стога, ти садржаји требају бити темељно подручје истраживања и стручног усавршавања васпитача и стручних сарадника.

Школе и вртићи које следе педагошку концепцију Марије Монтесори заслужују спомињање у контексту разматрања дневног боравка деце, те задовољавања дечјих развојних потреба. Оригиналност ове педагогије огледа се у посебно припремљеним дидактичким материјалима и посебно уређеној подстицајној образовној средини за индивидуално и заједничко учење. И уз ову педагогију се очекује тесна сарадња родитеља и учитеља и васпитача у вези васпитно-образовних активности у вртићу и код куће (Монтесори, 2013).

У тежњи за препознавањем дечјих потреба и развојних могућности, осигуравањем што квалитетнијег боравка у вртићу, применом савремених сазнања о развојним могућностима деце и новим улогама васпитача, промене су елементи који на плану организације простора, времена и активности могу допринети жељеном квалитету. Полазећи од досадашњих истраживања, јасно се показала потреба да простор дететовог одрастања, игре и учења треба обликовати по мери детета. У институцијском контексту нагласак се ставља на интеракцију међу децом, интеракцију с васпитачем, другим одраслим особама, на социјални аспект учења деце. Посебна пажња у предшколском програму даје се квалитету структуре, интеракције и то не само између деце и васпитача, већ и деце међусобно и свих њих заједно и физичког или материјалног окружења у установи. У том мноштву најважнији је квалитет и квантитет материјалних подстицаја, распоред и

начин кориштења простора, вредносна оријентација васпитача, његово знање и акција.

Осигуравањем обиља материјала, могућности слободног кретања у простору, избора материјала, избора партнера за игру и акцију битно доприноси свестранијем развоју детета и то на сазнајно-интелектуалном, говорном, животно-практично нивоу, а са свим тим и поверењу у властите снаге и позитивно гледање на властите могућности. Осмишљавањем простора долази до изражаја могућност дечје организације, њихова креативност у различитим медијима изражавања, комбинаторика, нове идеје и облици сарадње. Флексибилном организацијом простора, богатом понудом материјалних подстицаја с једне стране подстиче се концентрација, истрајност и радозналост, а с друге смањују непожељни облици понашања међу децом. У таквим околностима васпитачи често остану изненађени способношћу деце да се договарају, њиховом међусобном комуникацијом и маштовитошћу. У том смислу добро организован простор је „трећи васпитач“. Дете не воли да буде затворено и ограничено у кретању, оно воли динамику и промене. Кроз слободу кретања простором вртића, слободу избора материјала искушавајући и истражујући, дете доноси одлуке, а тиме преузима одговорност за властити избор. Слободом и неспутаношћу у кретању код детета се развија осећај сигурности, слободе, компетенције и усклађеност са околином. У стварању таквих услова кључна је улога васпитача који тај простор и средину структурира. Простор као такав помаже у преносу идеја и осликава дечија интересовања родитељу и васпитачу.

4. КАКО ИЗГЛЕДА ПРОГРАМ ЗАСНОВАН НА ПАРТНЕРСТВУ СА ПОРОДИЦОМ- ПАРТИЦИПАЦИЈА

Вртић је место које емитује добродошлицу породици и уважавање породице јасним просторно-организационим показатељима . Породица је упозната са концепцијом програма (писане информације и кроз састанке). Постоји програм сарадње са породицом који је развијен кроз дијалог са родитељима о различитим начинима укључивања . Као члан савета родитеља, као волонтер, као учесник у непосредним активностима са децом. Родитељи су питани шта је за њих важно и шта би волели у односу на своју децу и себе. Деца су питана на који начин би желела да су родитељи укључени и да учествују. Родитељи се лично позивају на учешће у појединим активностима и имају помоћ и подршку васпитача или других родитеља за такво учешће. Постоји организоване социјалне активности који пружају могућност дружења и развијања односа између самих породица и између родитеља за такво учешће. Родитељи се подстичу на укључивање других чланова породице и пријатеља тако што их могу довести и укључити у активност у вртићу. Програм уважава различитост породице и пружа различите начине укључивања и прилагођавања потребама и могућностима родитеља.

Васпитачима су познате специфичне тешкоће и препреке за укључивање појединих породица и развија стратегију за њихово превазилажење.

Партнерство са породицом се гради кроз:

- узајамно поверење и поштовање
- познавање , емпатију, осетљивост и уважавање перспективе друге стране
- узајамно препознавање и уважавање јединственог доприноса и снага сваке стране
- заједничко доношење одлуке и спремност на компромисе и промене

Шта у принципу партиципација представља појам „дечије властите активности“?

„Дете је активни учесник заједнице вршњака и одраслих“ (Године узлета, 2018: 6). То значи да дете својим учешћем доприноси обликовању те заједнице. Дете „...доприноси и утиче на сопствено учење као активни и компетентни учесник...“ (Павловић – Бренеселовић и Крњаја, 2017: 10). „Дете је активно и кроз интеракцију утиче на свет и одрасле око себе“ (Врањешевић сар., 2019). Ако сумирамо све горе наведено, можемо извести закључак да је дете активни учесник сопственог учења и развоја кроз сопствену интеракцију којом утиче на мењање заједнице у којој живи и одраста.

Шта је у принципу ангажованости право детета да се на различите начине бави појединим питањима, проблемима и садржајима?

Дете у пројектном учењу може на различите начине да се бави појединим питањима, проблемима и садржајима ако има могућност избора и ако му се обезбеде „различити материјали који инспиришу децу на истраживање“ (Павловић – Бренеселовић и Крњаја, 2017: 11). У новим Основама програма предшколског васпитања и образовања – Годинама узлета наводи се да дете треба да буде укључено у „разноврсне, креативне и сврсисходне активности и да се изражава креативно и маштовито кроз различите форме, медије и материјале“ (Године узлета, 2018: 13). Пројектно учење је осмишљено тако да се велика пажња посвећује физичкој средини и богаћењу исте различитим и разноврсним материјалима који ће децу мотивисати на игру и истраживање. Центри интересовања који се по пројектном учењу планирају и обогаћују у сарадњи са децом и родитељима, такође омогућавају деци да се на различите начине баве појединим проблемима и садржајима. Коришћење дигиталних технологија је такође препоручљиво и пожељно по новим Основама програма предшколског васпитања и образовања јер омогућава деци да их „смислено користе као оруђа у бављењу темом или пројектом“ (Године узлета, 2018: 26).

Шта у принципу ангажованости значи да се детету омогући стваралачка прерада искуства и креативно изражавање властитих идеја, доживљаја, мишљења и сазнања?

„Дете представља на властити начин оно што доживљава, замишља и машта; испитује различите начине коришћења уметничких материјала и преиспитује процес стварања; развија различите начине вербалне комуникације кроз риме, причање прича, језичке игре; истражује различите графичке симболе и користи их у смисленим контекстима; овладава различитим начинима представљања користећи различите медије и технологију“ (Године узлета, 2018: 25). У *Каледоскопу* стоји да дете користи „различите начине за изражавање својих идеја и поново представља исту идеју и искуство користећи друге начине изражавања (цртеж, слика, покрет итд.)“ (Павловић – Бренеселовић и Крњаја, 2017: 49).

5. САРАДЊА ДЕЦЕ, РОДИТЕЉА И ВАСПИТАЧА У ЦИЉУ ОСТВАРЕНОСТИ ПАРТИЦИПАЦИЈЕ У ВРТИЉУ.

Начини укључивања чланова породице зависе од потреба и интересовања родитеља, као и од могућности предшколске установе. Сви облици сарадње са породицом сврстани су у четири категорије: непосредна комуникација, непосредно учешће, писана комуникација и активности за родитеље.

Непосредна комуникација:

- довођење и одвођење деце у вртић;
- посете вртићу;
- кућне посете;
- родитељски састанци.

Писана комуникација:

- упитници;
- брошуре и часописи;
- огласна табла;
- кутија за сугестије;
- дечији портфолио.

Непосредно учешће:

- посетилац;
- волонтер;
- помоћник;
- члан савета;

Развој и васпитање деце условљено је бројним међусобно повезаним чиниоцима наслеђа, породичне и друштвене средине. Посебно се указује на значај породице, вртића и школе у развоју личности детета. Отуда и неопходност сарадње ових чинилаца у стварању услова за оптималан развој детета.

Постоје бројни разлози који указују на значај и потребу развијања сарадње вртића и породице (Станојловић, 2002):

- путем сарадње породице и вртића обезбеђује се боље и шире упознавање психофизичких карактеристика детета, његовог понашања и услова под којима живи. То ствара могућности за успостављање усклађених улога вртића и породице у васпитању деце, а тиме и усклађеност у примени одговарајућих васпитних мера и поступака у вођењу васпитног процеса у породици и вртићу;

сарадњом се обезбеђује међусобна информисаност о развојним карактеристикама и интересима деце што представља основу за планирање и програмирање васпитно-образовног рада са децом предшколског узраста и ефикасну организацију васпитно-образовног процеса у вртићу и породици;

- успешном сарадњом стварају се услови објективнијег сагледавања могућности васпитних утицаја породице и вртића на развој детета и на тај начин

врши усклађивање њихових обавеза у васпитању деце и избегава непотребно оптуживање за пропусте у васпитању деце;

- активним укључивањем родитеља у процесу сарадње и реализације активности у вртићу обезбеђује се квалитетнији и садржајнији васпитно-образовни рад са децом предшколског узраста:

- путем сарадње родитељи стичу нова и проширују постојећа знања о развојним карактеристикама деце у појединим периодима развоја и примени адекватних педагошких мера и поступака у вођењу васпитног процеса у породици, што доприноси успешнијем остваривању васпитне функције породице у целини;

укључивањем родитеља у реализацију програмских задатака вртића, родитељима се пружа могућност да боље упознају рад предшколске установе и васпитача, стекну увид у активности своје и друге деце, а тиме и да објективније процењују васпитно-образовни рад са децом предшколског узраста и предшколске установе у целини.

- сарадњом васпитача и родитеља стварају се могућности за потпуније сагледавање одређених проблема у развоју и понашању детета, а тиме и предузимање одговарајућих педагошких мера у отклањању или ублажавању узрока који су довели до одређених проблема у понашању детета (Дедај).

6. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

6. 1. Предмет истраживања

Предмет овог истраживања је сагледавање реалног стања остварености партиципације родитеља, деце и васпитача у пројектим активностима у условима вртића „Лане“ у Мачванској Митровици који припада Предшколској установи „Пчелица“ из Сремске Митроцице. Проблем са којим се суочавају васпитачи који чине узорак истраживања је и проблем овог истраживања, а то је како да се реализује васпитно образовни рад, поштујући партиципацију тј. учешће ангажованости развијања реалног програма у условима адаптираног некадашњег вртића и великог броја деце у васпитним групама.

6. 2. Циљ и задаци истраживања

Циљ истраживања је да се испитају кроз самовредновање постојеће праксе укљученост деце, родитеља и васпитача у пројектној активности у вртићу и у смислу партиципативне улоге и могућност унапређења васпитно-образовног процеса у вртићу „Лане“ у Мачванској Митровици.

Задаци:

1. Истражити како васпитач свакодневно укључују родитеље као активног учесника у пројектној активности.
2. Истражити како прелази препреке за учешће породице и развија различите облике сарадње који одговарају и подржавају различитост породице и њихово активно учешће у вртићу " Лане".
3. Самовредновањем родитеља у континуираном процесу постојеће праксе унутар установе током радне године.
4. Преиспитати децу како и на који начин учествују , да ли су активни учесник у пројектим активностима у вртићу “ Лане”.
5. Како резултати утичу на промену праксе.
6. Анализа упитника (фокус група родитеља).
7. Измена простора и начина рада у циљу боље партиципације.

6.3. Контекст и узорак истраживања

Истраживање је обављено у Предшколској установи „Пчелица“, у објекту „Лане“ у Мачванској Митровици током две радне недеље месеца маја 2024. године и то у периоду од 08. 05. до 24. 05. 2024. г. Узорак истраживања чини осам васпитача (шест васпитача и две медицинске сестре - васпитачи) запослених у објекту „Лане“ и петоро деце узраста пет година из старије узрасне групе. Наставак истраживања је спроведен у периоду од 25.06. до 10. 07. 2024.године са акцентом на рефлексивна питања. Узорак истраживања чини осам васпитача (две медицинске сестре- васпитачи и шест васпитача) из објекта „Лане.

6.4. Методе, технике и инструменти истраживања

Током овог истраживања користиће се дескриптивна метода. Од техника у истраживању користиће се следеће:

- упитник за васпитаче на тему комуникације и промоције свога рада у пројектима које су до сада реализовали са децом;
- упитник за васпитаче на тему везану за бољу комуникацију и грађење партнерства са породицом, о могућностима деце да уче из искуства и кроз властиту активност сама или са другом децом као и могућностима васпитача да буде партнер у игри и учењу;
- упитник на тему препреке и потешкоће на тему комуникације;
- консултовање са децом - разговор, фотографисање.
- Акција у рефлексiji

6.5. Динамика истраживања

Први корак у истраживању је била кратка групна дискусија на тему пројектног планирања са васпитачима који су запослени у вртићу „Лане“ у Мачванској Митровици на радним местима васпитача – шест васпитача и две медицинске сестре – васпитачи. Након тога, васпитачи су попуњавали посебно конструисан упитник на тему препознавања и заједничког учешћа деце ,родитеља и васпитача у пројектима које су до сада реализовали са децом. Други корак у истраживању било је попуњавање другог посебно конструисаног упитника за запослене и трећи упитник за децу на тему како уче и на који начин долазе до сазнања, истраживања, о могућностима да ли уче из искуства и кроз властиту активност сама, или са другом децом, као и могућностима васпитача да буде партнер у игри и учењу као и родитељи. Након тога обављен је разговор са децом о омиљеним местима за игру у вртићу „Лане“ и консултовање о томе шта би они истраживали у простору и обавестили своје родитеље. Деца су своја омиљена места за игру и дружење са родитељима уз помоћ васпитача фотографисала мобилним телефоном. Затим следи фаза истраживања , анализа упитника којег су попунили родитељи и анализа васпитача истог.

7. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

7. 1. Преглед података истраживања

а) Упитник за васпитаче на тему препознавања и разумевања партиципације деце, родитеља и васпитача у пројектима које су до сада реализовали са децом

Упитник за васпитаче на тему препознавања и разумевања партиципације деце, родитеља и васпитача у пројектима које су до сада реализовали садржао је четрнаест питања отвореног типа. Одговори који су васпитачи давали сврстаће се у категорије како би се лакше и концизније сагледали и анализирали.

На питање: На који начин подржавате учење детета кроз властиту активност?
Васпитачи су давали следеће категорије одговора:

- Подржавајући интересовања детета, омогућавања стварањем нових ситуација за учење, богаћењем садржаја, материјала и средства кроз које дете има прилику да учи – шест васпитача;
- Рад у јаслицама у великој мери потребује имитативне игре тј, понашања. Потребује учење основних физичких и хигијенских активности која изискује физичку самосталност-два васпитача

Анализом одговора може се извести закључак да васпитачи углавном разумеју суштину партиципације, чему у прилог говори истицање дечије властите активности и истраживања који је навео највећи проценат васпитача одговорио истичући пружање подршке интересовања деце. Чињеница је да су у пројектном учењу деца са својим интересовањима, потребама, узрасним карактеристикама планирања, да је акценат на сарадњи свих оних који се баве децом и на њиховим узајамним односима, да средина треба да је подстицајна и мотивишућа, али је такође и од изузетне важности личност васпитача који „гради односе засноване на властитој укључености, одржавању баланса и уважавању детета“ (Године узлета, 2018: 18).

На питање: Како је дете ангажовано у пројекту учења у Вашој групи, васпитачи су давали следеће категорије одговора:

- На разне начине – кроз игру ,иницијативу, активно учествовање у планирању процеса учења-пет васпитача
- Размењује идеје са вршњацима и одраслима , прави изборе у истраживању у односу на начин учешћа и истраживања – три васпитач;

Анализом ових одговора у већина закључујемо да дете има могућност кроз разне изборе , средину и простор као и иницијатива деце долази до изражја.

На питање : У пројектом планирању којим поступцима подржавате иницијативу и избор деце? Васпитачи су одговорили на следеће категорије:

- Охрабрујем децу да износе своје планове шта желе да раде- четири васпитача
- Омогућавам детету да развије игру и да му се придружи што више деце, доносим материјале које би подстакле на развој теме- четири васпитача.

Анализом одговора половина је одговорила са истицањем деце у први план и поштовање дететовог избора. Док је друга половина омогућеном материјалима навела дете на проширивање дететових интересовања.

На питање: На који начин васпитач гради партнерство са породицом? Видљивост пројекта:

- Пружа информације родитељима о процесу учења, обезбеђује континуитет размене информација између породица и вртића. Подстичу родитеље да се укључе у програм и дају своје идеје и предлоге- седам васпитача
- Индивидуалним разговором, обавештења, паноом везаним за пројекат, родитељски састанци, анегдотска белешка- један васпитач

Анализом ових одговора, васпитачи су 90% одговорили да имају партнерство са породицом и да им је поред сарадње важан континуитет исте како би се квалитет рада и подршка деци увек била доступна.

На питање : На који начин деца у Вашој групи изражавају идеје , доживљаје , мишљења и сазнања у току пројекта, васпитачи су давали следеће категорије одговора:

- Метода слушања, коментарисање, и дискусије са родитељима – шест васпитача;
- У јасленој групи иницијатива је тешка тако да идеју добијају кроз “провокацију” , такође информација од „ куће „ је јако важна – два васпитача.

Анализом категорија одговора може се закључити да су васпитачи дечије ангажовање у пројектном учењу сагледали као дететово истраживање, експериментисање, презентацију и игру.

У својим одговорима већина васпитача наводила да васпитно – образовни рад реализују кроз заједничко учешће са децом чиме су истакла своју нову улогу, а то је по новим Основама програма предшколског васпитања и образовања – Годинама узлета – „укљученост и заједничко учешће са децом у активностима“ (Године узлета, 2018: 18). Анализом категорија одговора васпитача може се закључити да васпитачи нису давали свеобухватне одговоре на постављено питања. Чињеница је да су у пројектном учењу деца са својим интересовањима, потребама, узрасним карактеристикама полазиште и они између породичног планирања, да је акценат на сарадњи свих оних који се баве децом и на њиховим узајамним односима, да средина треба да је подстицајна и мотивишућа, али је такође и од изузетне важности личност васпитача који „гради односе засноване на властитој укључености, одржавању баланса и уважавању детета“ (Године узлета, 2018: 18). Васпитачи из јаслица нагласили су да је невербална комуникација такође уважена али више иницирана од стране васпитача.

На питање: Зашто је по вашем мишљењу битан простор као преносилац информација ? Васпитачи су давали следеће категорије одговора:

- Јер је простор нешто што је подстицајно и има улогу “ трећег васпитача”. У простору су видљиве све активности и процес и продукти рада- шест васпитача
- Изазива радозналост, упућује на врсту игре, пружа сигурност, безбедност, ствара осећај припадности- два васпитача

Анализом одговора васпитачи разумеју контекст реалног програма и структура и организација као самих соба, деце тако и простора који им помогућије пренос информација.

На питање: На који начин деца у вашој групи изражавају своје идеје, доживљаје , мишљења и сазнања у току пројекта?:

- Метода слушања, коментарисање, и дискусије са родитељима – шест васпитача;
- У јасленој групи иницијатива је тешка тако да идеју добијају кроз “провокацију” , такође информација од „ куће „ је јако важна – два васпитач.

Анализом категорија одговора може се закључити да су васпитачи дечије ангажовање у пројектном учењу сагледали као дететово истраживање, експериментисање, презентацију и игру.

На питање : Како сте организовали радни простор (соба или ходник, двориште),као трансфер информација са родитељима? Да ли су оне сталне или се мењају?

- Стално се мењају- плакати, почетни панои и дечији производи као и информативна табла- три васпитача
- Простор је транспарентан. Путем паноя, производа рада, родитељи су континуирано упознати са свим активностима. Простор се мења у складу са активностима - пет васпитача.

Анализом ових категорија више од половине васпитача је одговорила и разуме учешће док три васпитача није дала потпун одговор.

На питање : У простору су видљиви производи и континуитети активности учесника?

Деце- пет васпитача

Деце, родитеља и васпитача – три васпитача

Анализом ових одговора више од половине није сагледала реалну слику и партиципацију тј.учешће деце, васпитача ,такође и сарадња са родитељима.

На питање: Да ли промене у простору позивају децу на игру и истраживање?

Сви васпитачи су одговорили потврдно на питање да ли простор позива децу на истраживање.

На питање : Да ли Вам надлежни обезбеђују потребна средства и материјале у организацији простора?

- У складу са потребама и периодично се врши допуна, као и опремање новим садржајима- три васпитача.
- Један део обезбеђују надлежни, остало родитељи и васпитачи- три васпитача
- Значило бих нам више да се обезбеђује- један васпитач

Према анализама можемо закључити из датих категорија да надлежни обезбеђују по потреби и могућностима и да су укључени и родитељи и васпитачи за опремање простора.

На питање : Колико вам је битно као професионалном и компетентном лицу да располажете са повратним информацијама од родитеља и осталих одраслих учесника?

- Веома је битно, тако пратимо једним делом и достигнућа- три васпитач.
- Веома ми је битна информација. Као практичар стално вршим промишљање као и потреба за хоризонталном разменом- један васпитач.
- Спремност родитеља на сарадњу могла би бити боља као и размена информација- три васпитача.
- У јаслицама важнија је повратна информација од деце , да оно што им је понуђено на усвајање то и прихвате а најбоље би било и додатно проширити-један васпитач.

Анализа одговора поручује на израженост потребе за повратном информацијом, да ли због друштва или саме улоге васпитача. Истакнута потреба за повратном информацијом која утиче на структуру самог функционисања вртића јасна потреба уско повезана за квалитет рада.

На питање: Да ли и на који начин утиче на квалитет рада.

Одговори васпитача су били: „Да , свака сугестија и предлог је добро дошао како би се унапредио сам рад“.

На питање : Колико је заиста присутног реалног партнеског односа са родитељима и да ли је он ограничен или остварен?

-Партнески однос је нешто што се континуирано и свакодневно одвија .“Сматрам да је он у великој мери остварен кроз разне видове учешћа породице у реалном програму“ – пет васпитача.

-Делимично, зависи од могућности и слободног времена самих родитеља, некада је ограничен, а некада је у неким пројектима остварен.-три васпитача.

Анализом одговора на понуђена питања можемо закључити да су савремена друштва, темпо живота наметнули недостатак времена и утицала на квалитет рада са родитељима.

Анализом категорија одговора васпитача може се закључити да је највећа препрека у остваривању партиципације деце, родитеља и васпитача недостатак простора у вртићу као и темпо живота који се намеће родитељима.

Анализом свих одговора васпитача о томе како разумеју суштину значења партиципације и како су га поштовали у досадашњим пројектним активностима, могу се извести следећи закључци:

- Васпитачи разумеју суштину партиципације углавном као дечију властиту активност, учешће и истраживање подржана од стране родитеља и васпитача;
- Различити и разноврсни одговори васпитача на питање на који начин реализују васпитно – образовни рад са децом кроз партиципацију говоре у прилог томе да васпитачи јесу на прави начин сагледали и испоштовали учешће у свом васпитно – образовном раду;
- Васпитачи поштују принцип партнерства у оквиру пројектних активности и то се углавном односи на подстицање деце на активно учествовање у играма, истраживању, експериментисању и стављањем акцента на међусобну сарадњу, организовањем ситуација у којима деца кроз игру трагају за информацијама и истражују и комуникацији са одраслима али такође истичу да је она углавном иницирана од стране васпитача.
- Мали број васпитача истиче значај опремања физичке средине у поштовању партиципације и сарадње са породицом;
- Највећа препрека у остваривању партиципације деце, родитеља и васпитача је недостатак простора у вртићу „Лане“ , акценат на потреби заједничке просторији која није могла да се инпровизује.

б) Упитник за васпитаче о могућностима и ограничењима у остваривању партиципације деце ,васпитача и родитеља у пројектним активностима током развијања реалног програма у вртићу „Лане“

Упитник за васпитаче о могућностима и ограничењима у остваривању партиципације деце , родитеља и васпитача у пројектним активностима током развијања партиципације у вртићу „Лане“ садржао је четири питања отвореног типа. Одговори васпитача сврстаће се у сродне категорије како би се лакше анализирали и сагледали.

На питање: Која вам је највећа препрека за остваривање партнерског односа?:

- Пружањем подршке дечијој иницијативи, истраживању и учењу стварањем подстицајно-стимулативног окружења, панои, поруке, кутија за предлоге и идеје која стоји на улазним вратима – пет васпитача;
- Родитељима је наметнут темпо савременог живота и недостатак времена за већом сарадњом – три васпитача.

Анализом одговора васпитача може се закључити да васпитачи углавном подстичу децу на властиту активност и ангажовање пружањем подршке, обезбеђивањем подстицајне и стимулативне физичке средине и тражењем решења за комуникацију .

На питање: Како превазилазите проблеме у преносу информација са родитељима, васпитачи су давали следеће категорије одговора:

- Метода слушања, коментарисање, и дискусије са родитељима – пет васпитача;
- У јасленој групи иницијатива је тешка тако да идеју добијају кроз информација од „ куће „, јако важна – два васпитач.

Анализом категорија одговора може се закључити да су васпитачи превазилазе препреке али такође некада не могу да добију потпуне информације

На питање: На који начин помажете родитељу да боље разуме дететова интересовања?

Одговори васпитача је већина истакла да је то путем личне комуникације, групне или електронске.

Анализом категорија васпачких одговора можемо закључити да немају увек жељене информације или временски увек доступне.

На питање: Да ли је некада иницирана комуникација прва од стране родитеља?

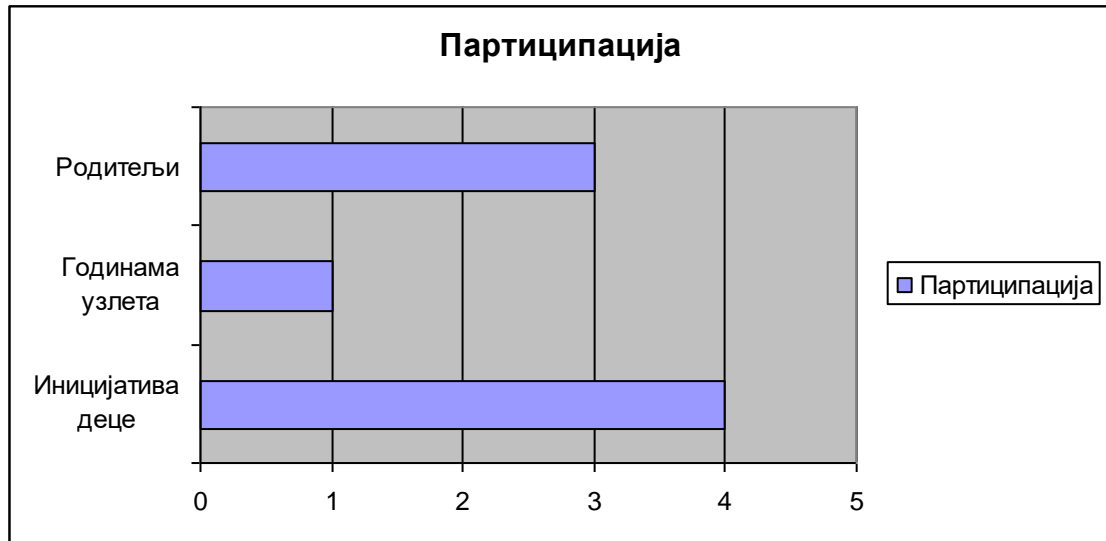
- Чешће од стране васпитача – четири васпитача;
- Прво деца изразе своја интересовања – један васпитача;
- Делимично – један васпитач;
- Не – један васпитач.

Анализом одговора васпитача може се закључити да потреба родитеља није увек иницирана и да је она добијена већином на иницијативу деце и васпитача.

На основу датих одговора васпитача о могућностима и ограничењима у остваривању партиципације породице током развијања реалног програма у вртићу „Лане“ могу се извести следећи општи закључци:

- Васпитачи су дечије ангажовање у пројектном учењу сагледали као њихово или заједничке истраживање, експериментисање, презентацију и игру, а подстицање се врши обезбеђивањем подстицајне и стимулативне физичке средине и уношењем провокације;
- препреку превазилазе али се и деси да немају увек повратну информацију васпитачи од стране родитеља.
- Комуникација између родитеља и васпитача је некада једносмерна али већином двосмерна што је важно за партиципацију деце, родитеља и васпитача у пројектим активностима.

Графикон анализе да ли је партиципација остварена са родитељима, препорукама Годинама узлета или иницијативом деце у пројектним активностима.

Анализа графикона показује да је највећи утицај развоја партиципације у пројектним активностима покренута од стране деце па према учествовању родитеља, затим према Годинама узлета.

ц)Анализа консултовања са децом о њиховом доживљају игре у вртићу „Лане“

Консултовање са децом о њиховом доживљају партиципације тј.учешћа у вртићу „Лане“ обављено је тако што је петоро деце из старије групе која су одабрана методом случајног избора давало одговоре на питања:

1. Где највише волиш да се играш у вртићу?
2. О чему волиш да сазнајеш и учиш у вртићу?
3. Када би могао да промениш нешто у соби или дворишту шта би то било?
4. Да ли твоји родтељи знају о чему тренутно истражујеш са другарима и васпитачицом?
5. Како проналазиш одговоре на оно што те интересује? Да ли ти неко у томе помаже?

Деца су затим фотографисала омиљена места за игру у вртићу „Лане“ у Мачванској Митровици.

Дечији одговори на питање: Где највише волиш да се играш у вртићу? били су:

- Да се играм у кухињи – једно дете;
- Да се играм напољу – троје деце;
- Да правим куле од коцкица – једно дете.

Из дечијих одговора се може закључити да највише воле да се играју напољу.

На питање: О чему волиш да сазнајеш и да учиш у вртићу? деца су одговарала:

- О птицама
- О, диносаурусима
- О рибама
- О инсектима
- О животињама

На питање: Да ли твоји родтељи знају о чему тренутно истражујеш са другарима и васпитачицама? деца су давала следеће одговоре:

- Да знају “ О Птицама”- троје деце
- Рецитовала сам песмицу мами и тати и секи – једно дете
- Да, тати сам показао мој рад- једно дете

На питање: Како проналазиш одговоре на оно што те интересује? Да ли ти неко у томе помаже? деца су давала следеће одговоре:

- Питам васпитачице, нађем у књигама
- Питам маму и тату.
- Питам другаре.

7. 2. Дискусија резултата истраживања са предлозима за унапређење праксе

Анализом оба упитника за васпитаче и консултовања са децом могу се извести следећи закључци и на основу истих дати предлози за унапређење праксе:

- Васпитачи разумеју суштину патиципације тј,учешћа , али га нису на прави начин сагледали и испоштовали у свом васпитно – образовном раду. Предлози за унапређење васпитно-образовне праксе су хоризонтална размена између васпитача о имплементацији нових Основа програма предшколског васпитања и образовања Година узлета са акцентом на остварености реалног партнерског односа са родитељима у реалном програму, али и свих осталих;
- Васпитачи поштују партнески однос у оквиру пројектних активности и то се углавном односи на подстицање деце на активно учествовање у играма, истраживању, експериментисању и стављањем акцента на међусобну сарадњу, организовањем ситуација у којима деца кроз игру трагају за информацијама и истражују. Предлози за унапређивање васпитно-образовне праксе могу се односити на анализу улоге васпитача у пројектном планирању кроз креативно учествовање и моделовање, јер је васпитачи нису истицали у својим одговорима. Ако васпитачи искажу потребу, може се остварити и сарадња са стручним сарадницима предшколске установе;
- Највећа препрека у остваривању принципа ангажованости је недостатак простора у вртићу „Лане“ . Имају добру сарадњу са локалном заједницом, навелису да је изузетно важно у којој узрасној групи се налази што по новим основама то није препрека за сарадњу. Како би се решио проблем малог простора потребно је ангажовати надлежне институције и остварити сарадњу са локалном заједницом и родитељима у обезбеђивању додатног простора и евентуалне изградње новог вртића, али и редуковати број деце у смислу формирања мањих васпитних група;
- Надлежни имају у плану изградњу новог објекта што доноси нове могућности ,квалитет и шире могуности као и квалитетнији рад са децом самим ти и бољу сарадњу.
- Највећи број васпитача има изражену жељу за оснажено комуникацијом са родитељима као и двосмерним информацијама што је битно за саму партиципацију деце, родитеља и васпитача у пројектим активностима.

- Простор као „трећи васпитач“ по мишљењу највећег броја васпитача је важан зато што својим распоредом и садржајем шаље деци поруку и позива на игру и истраживање и стога га треба стално допуњавати и мењати;
- Највећи број васпитача се у организацији физичке средине руководи дечијим интересовањима али се узимају у обзир и мишљења колега, родитеља и стручних сарадника предшколске установе, што је показатељ добре сарадње али често импровизације због ограниченог простора;
- Васпитачи у својим радним собама имају трансфере информација, али су оне подложне мењању у складу са дечијим потребама, интересовањима и темом пројекта, ходник и двориште, што говори у прилог поштовању препорука датих у Годинама узлета (2018);

Дечији предлози за мењање физичке средине односе се на додатно опремање дворишта вртића, на веће радне собе и нов намештај као и соба која би могла да служи као заједничка просторија за родитеље ,децу и васпитаче. „ Време“ (одређени временски период) ,које би родитељи могли да проводе у самом вртићу.

7.3. Анализа спровођења партиципације (фокус група са родитељима).

У вртићу „Лане“ одржан је састанак са групом родитеља (из сваке групе по два родитеља), како би кроз упитник и разговор сазнали да ли су задовољни сарадњом и шта је то што се треба променити и усвојити као нови предлози. Кроз пријатан разговор разменили смо искуства и после су попуњавали упитник. Колегиница која је у тиму за Самовредновање и моје присуство као представник тима за Развојно планирање спровеле смо ово истражиње.

Упитник из приручника за Самовредновање:

1.2.Област (установа је сигурна и безбедна средина).

- Да ли Вас , и на који начин , вртић информише о правима и могућностима које можете да остварите у вртићу и заједници?
- На који начин Вас установа упознаје са програмом заштите деце од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације ? Да ли установа правовремено и конструктивно реагује у ситуацијама када се догоди насиље?

- Да ли и на који начин вртић спроводи едукативне и промотивне активности у области дечијих права у вртићу и локалној заједници.

- У којој је мери простор вртића доступан , безбедан и сигуран за сву децу и породице?

- У којој мери су простор и опрема прилагођени активностима деце са сметњама у развоју и инвалидитетом?

2.2. Установи уважава различитост , поштују правила и потребе деце и породице.

2.1. Поред редовног програма (кроз различите облике и програма рада услуге), којим би сте додатним активностима да се бави ваше дете?

-Ко је активности по вашем мишљењу би пријале и које би одговарале Вашем детету?

2.2. Како Вас и децу вртић припрема за прелазак из јаслица у вртић или из вртића у школу?

- На који начин сте консултовани и како сте се укључили приликом поласка детета у вртић?

- - Коју подршку сте добили том приликом? Да ли Вас и на који начин установа консултује када деца треба да учествују на манифестацијама у локалној заједници?

2.3. Да ли Вас вртић пита шта је Вама важно и како би сте волели да сарађујет са вртићем?

3.3. Установа сарађује са породицом и локалном заједницом

3.1. Да ли сте учествовали у развојању Програма сарадње породице и вртића?

3.2. На који начин су Вас позивали и како сте се укључивали у активности вртића?

-Да ли сте били консултовани око начина , времена , могућности за укључивање?

3.3. Да ли сте се неком обратили за савет, подршку ? Коме?

Резултани истраживања упитника (фокус група родитеља).

1.2. Установа је сигурна и безбедна средина

- Да ли Вас , и на који начин , вртић информисе о правима и могућностима које можете да остварите у вртићу и заједници?

Одговор:

Свих десет родитеља је одговорило позитивно. Да имају сарадњу са установом, отворену комуникацију, информисаност, уважавају се њихова права и безбедност је на очекиваном нивоу.

- На који начин Вас установа упознаје са програмом заштите деце од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације ? Да ли установа правовремено и конструктивно реагује у ситуацијама када се догоди насиље?

Одговор:

Установа их упознаје посредством васпитача, сајта , уговора, огласне табле , вибер групе, родтељских састанака, паноа.

Укључује их кроз разговоре, родитељске састанке – седам родитеља.

Остали нису били директно укључени за сада.

Свих десет родитеља потврђују да установа правовремено реагује низом адекватних поступака.

- Да ли и на који начин вртић спроводи едукативне и промотивне активности у области дечијих права у вртићу и локалној заједници.

Одговор:

Свих десет родитеља је одговорило позитивно. Од активности у којима су укључени највише истичу у онима где се промовишу дечија прва, хуманост, помоћ другој деци

(вашари, пијаца, промотивна шетња кроз улице), доприносе побољшању услова за боравак деце.

Простор у ком бораве деца је безбедан - шест родитеља.

Простор је делимично безбедан - два родитеља.

Простор је потпуно безбедан – два родитеља (као разлог наводе рушење једног дела објекта).

На питање:

Да ли је објекат прилагођен деци са сметњама у развоју – шест родитеља је одговорило негативно.

На питање:

Да ли је објекат делимично прилагођен деци са сметњама у развоју - четири родитеља су одоворила позитивно .

Одговори који се односе на прилагодљивост објекта деци са сметњама у развоју односе се на физички инвалидитет ,а за друге развојне потешкоће нису довољно упућени.

(деца анкетираних родитеља су психофисички способна).

Напомена:

Састанак са родитељима који имају сметње у развоју одржавају се у континуитету. Састанку увек присуствују како родитељи, деца и стручни сарадници.

2.2. Установа уважава различитост, поштује права и потребе деце у породици.

2.1. Поред редовног програма (кроз различите облике и програма рада услуге), којим би се додатним активностима да се бави ваше дете? Које активности по вашем мишљењу би пријале и које би одговарале Вашем детету?

Одговор:

Родитељи су навели да бих волели да се њихова деца више баве музиком, плесом, учешћем у секцијама, садржајима веронауке, подстицање позитивних односа међу децом- одговор пет родитеља.

Осталих пет родитеља је одговорила де је задовољна садржајима којима се деца обухваћена и да немају посебан разлог додвања промена.

- На који начин сте консултовани и како сте се укључили приликом поласка детета у вртић? На који начин сте укључени у креирању плана транзиције из породице у вртић, из јаслица у обданиште, из обданишта у школу.

- Коју подршку сте добили том приликом?

Одговор:

Посете, обавештења, разговори, трибине, - четворо родитеља

Одговори осталих шест родитеља се није сусрело са оваквим ситуацијама.

Сви родитељи су активно укључени приликом поласка детета у вртић. Информације се добили на упису, од васпитача, преко сајта, трибине , за време адаптације , родитељских састанака.

Сви родитељи су учествовали у адаптацији боравком у дечијој групици приликом првих дана. Сви су консултовани усменим путем и вибер групе.

Савет васпитача је био да адаптацију прилагоде својим потребама .

- Да ли Вас и на који начин установа консултује када деца треба да учествују на манифестацијама у локалној заједници?

Одговор:

Свих десет родитеља одговорило је позитивно.

Два родитеља су одговорила да је учествовало у организацији излета. Један родитељ је иницирао и учествовао у реализацији спортске манифестације.

3.3. Установа сарађује са породицом и локалном заједницом

3.1. Да ли сте учествовали у развојању Програма сарадње породице и вртића?

Одговор:

Петоро родитеља је учествовало у развијању програма.

Троје родитеља је дало одговор да незна на шта се то тачно односи..Двоје родитеља су одговорили негативно.Сви родитељи су дали одговор да могу дати предлоге и идеје за креирање програма.

3.2. На који начин су Вас позивали и како сте се укључивали у активности вртића?

Одговор свих родитеља је да су били укључени преко вајбер групе или усменим путем.

Информацију су добили о свим могућностима начина укључивања и времену укључивања.

3.3. Да ли сте учествовали у неком програму који је вртић организовао и којем?

Од десет испитаних родитеља два су се укључила у програм „ Подршка неперфекцији“.Четири родитеља наводе да су били укључени у разне програме.Два родитеља су дала одговор да су били директни учесници и иницијатори а остали као посмартачи.Сви родитељи сматрају да су програми корисни који организује сама установа.Од десет анкетираних родитеља, осам је затражило професионалну помоћ везано за васпитање детета код дететовог васпитача.Сви родитељи су навели да су задовољни подршком, а проблеме на које некада наилазе су сви успешно решени.

Двоје родитеља није имало потребу да потраже савет за васпитање детета од њихових васпитачица.

7.3. Анализа упитика за фокус групу родитеља заједно са колективом вртића „Лане“, вртића, на тему партиципације деце, родитеља и васпитача.

Упитник се састоји од седам питања, који су попуњавали васпитачи који раде у објекту „Лане“. Број васпитача који су анализирали упитник је осам. Сврха овог испитивања је боље схватање и унапређење партиципације тј.заједничког учешћа..1.2.Област (установа је сигурна и безбедна средина).

Питање за родитеље	Одговори родитеља	Анализа васпитача
- Да ли Вас , и на који начин , вртић информише о правима и могућностима које можете да остварите у вртићу и заједници?	Свих десет родитеља је одговорило позитивно. Да имају сарадњу са установом, отворену комуникацију,информисаност, уважавају се њихова права и безбедност је на очекиваном нивоу.	Сви васпитачи били су задовољни одговором из свих узрасних група да се сарадња успешно реализује и да је партиципација реализована а све у циљу добробити детета.

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
- На који начин Вас установа упознаје са програмом заштите деце од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације ? Да ли установа правовремено и конструктивно реагује када се догоди насиље?	Установа их упознаје посредством васпитача, сајта , уговора, огласне табле , вибер групе, родитељских састанака, паноа. Укључује их кроз разговоре, родитељске састанке – седам родитеља .Остали нису били директно укључени за сада. Свих десет родитеља потврђују да установа правовремено реагује низом адекватних поступака.	Сама аализа одговора је потврд и позитивна. Комуникације се одржава на више нивоа. Анализа на одоворе родитеља који нису били директно укључени , закључили смо да су то родитељи нове деце.

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
<p>- Да ли и на који начин вртић спроводи едукативне и промотивне активности у области дечијих права у вртићу и локалној заједници.</p>	<p>Свих десет родитеља је одговорило позитивно. Од активности у којима су укључени највише истичу у онима где се промовишу дечија прва, хуманост, помоћ другој деци</p> <p>(вашари, пијаца, промотивна шетња кроз улице), доприносе побољшању услова за боравак деце.</p>	<p>Мишљење васпитача јесте да се родитељи укључују у разне активности рзличитог садржаја и карактера али не у мери каква би била очекивана.</p> <p>Поставља се питање шта би ми могли променити као васпитачи да пробудимо ту активност и ангажованост која би била на вишем нивоу.</p>

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
<p>- У којој је мери простор вртића доступан , безбедан и сигуран за сву децу и породице?</p>	<p>Простор у ком бораве деца је безбедан - шест родитеља.Простор је делимично безбедан - два родитеља.Простор је потпуно безбедан – два родитеља (наводе рушење једног дела објекта).</p>	<p>Објекат у ком бораве деца јесте стари и реновиран после временских непогода као и адаптиран током година на постојеће групе.</p>

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
<p>- У којој мери су простор и опрема прилагођени активностима деце са сметњама у развоју и инвалидитетом?</p>	<p>Да ли је објекат прилагођен деци са сметњама у развоју – шест родитеља је одговорило негативно.</p> <p>Да ли је објекат делимично прилагођен деци са сметњама у развоју- четири родитеља су одговорила позитивно .</p>	<p>Мишљење васпитача је да се заиста пружа сва подршка детету који има потешкоће у развоју и родитељи су тога свесни а родитељи чија деца немају потребу за неком врстом помоћи су упућени у потребе друге деце као подршка истој.</p>

2.2. Установи се узважава рзличитост , поштују правила и потребе деце и породице.

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
<p>Поред редовног програма (кроз различите облике и програма рада услуге), којим би се додатним активностима да се бави ваше дете?</p> <p>Које активности по вашем мишљењу би пријале и које би одговарале Вашем детету?</p>	<p>Родитељи су навели да бих волели да се њихова деца више баве музиком, плесом, учешћем у секцијама, садржајима веронауке, подстицање позитивних односа међу децом- одговор пет родитеља.</p> <p>Осталих пет родитеља је одговорила да је задовољна садржајима којима се деца обухваћена и да немају посебан разлог додавања промена.</p>	<p>Васпитачи су навели код којих су родитљи написали предлог за промене да су имали мање наведене активности а бавили су се другим активностима. Често због великог броја деце ,а у дефициту са васпитачима приморани су да неке од активности не спроводе(боловање, лични разлози....)Напомена- верска настава је спроведена у вртићима.</p>

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
<p>Како Вас и децу вртић припрема за прелазак из јаслица у вртић или из вртића у школу?</p> <p>- На који начин сте консултовани и како сте се укључили приликом поласка детета у вртић?</p> <p>- Коју подршку сте добили том приликом?</p>	<p>Посете, обавештења, разговори, трибине, - четворо родитеља.Одговори осталих шест родитеља се није сусрело са оваквим ситуацијама.Сви родитељи су активно укључени приликом поласка детета у вртић. Информације се добили на упису, од васпитача, преко сајта, трибине , за време адаптације , родитељски састанака. Сви родитељи су учествовали у адаптацији боравком у дечијом групици приликом првих дана. Сви су консултовани усменим путем и вибер групе.Савет васпитача је био да адаптацију прилагоде свим потребама .</p>	<p>Васпитачи истичу важност транзиције у сваком периоду детета до седам година. Заиста се обавља на завидном нивоу уз напоменуте родитељске примере уз могућност индивидуалног разговора као допуна за разрешења евентуалног постојећег проблема или нејасноћа.</p>

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
- Да ли Вас и на који начин установа консултује када деца треба да учествују на манифестацијама у локалној заједници?	<p>Свих десет родитеља одговорило је позитивно.</p> <p>Два родитеља су одговорила да је учествовало у организацији излета.</p> <p>Један родитељ је иницирао и учествовао у реализацији спортске манифестације.</p>	<p>Васпитачи се слажу да се родитељи радо одазивају разним манифестацијама поготово када су хуманитарног карактера. Због темпа живота мање или више родитеља се укључе али се слажу са мишљењем родитеља.</p>

3.3. Установа сарађује са породицом и локалном заједницом

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
Да ли сте учествовали у развојању Програма сарадње породице и вртића?	<p>Петоро родитеља је учествовало у развијању програма.</p> <p>Троје родитеља је дало одговор да незна на шта се то тачно односи..</p> <p>Двоје родитеља су одговорили негативно.</p> <p>Сви родитељи су дали одговор да могу дати предлоге и идеје за креирање програма.</p>	<p>Родитељи су сви упознати са програмом и могућности креирања истог. Често због темпа живота, долазак по децу бака и деда нису у директној комуникацији или пренос информција се негде прекине.</p>

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
. На који начин су Вас позивали и како сте се укључивали у активности вртића?	<p>Одговор свих родитеља је да су били укључени преко вајбер групе или усменим путем.</p> <p>Информацију су добили о свим могућностима начина укључивања и времену укључивања.</p>	<p>Васпитачи истичу важност информисања и повезивања са родитељима у циљу добробити детета и самог квалитета рада.</p>
Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
Да ли сте учествовали у неком програму који је вртић организовао и којем?	<p>Од десет испитаних родитеља два су се укључила у програм „Подршка неперфекцији“.Четири родитеља наводе да су били укључени у разне програме.Два родитеља су дала одговор да су били директни учесници и иницијатори а остали као посматрачи.Сви родитељи сматрају да су програми корисни који организује сама установа.Од десет анкетираних родитеља, осам је затражило професионалну помоћ везано за васпитање детета код његовог васпитача.Сви родитељи су навели да су задовољни подршком,а проблеме на које некада наилазе да су сви успешно решени.</p> <p>Двоје родитеља није имало потребу да потраже савет за васпитање детета од њихових васпитачица.</p>	<p>Вртић као установа увек учествује у програмима као што је „Подршка неперфекцији“</p>

7.5. Рефлексија у акцији

Васпитачи из објекта „Лане“ размењивали су искуства, одржали смо састанак свих запослених у објект(претходно смо обишли заједно цео објетак и бележили тренутну ситуацију и шта би могли променити, те смо дошли до одређених сазнања.

1. Зашто је важно да имамо међусобну комуникацију?

Зато што другачије видимо, када забележимо све и посматрамо, видимо и оно на чега не обраћамо пажњу, или оно што нам промакне када посматрамо када смо у соби, у било којој да смо улози да ли смо учесници у игри, да ли посматрамо из неког простора другачије видимо него када размењујемо искуства и размењујемо мишљења.

2. Шта је то што сте ви забележили , а што иначе нисте, какав је ваш доживљај бављења простором на овакав начин у циљу партиципације?

Кроз бележење можемо да урадимо анализу на који начин деца користе материјал, простор , како усвајају знања и како себе промовишемо и колика нам је заиста учешће са родитељима.

3. Које су сличности и разлике како сте организовали простор у циљу размене информација и сарадње са родитељима?

Сличности су што у собама постоји материјали , играчке које немају функцију у пројекту јер је проблем складиштења играчака због самог простора. А разлике су бројне пошто свака соба има пројекат које истражује и којима се бави спрам тога се организује простор, просторне целине као и начини промоције самог пројекта и начина преноса информација, ту су укључени и ходници.

4. Колико је значајна размена између васпитача?

Размењујемо искуства, решавамо текућа питања. Ако се наилази на проблем увек се размењују професионални савети. Свака соба има пројекта којим се бави. Узрасна група није мерило за учествовање у пројекту другог пројекта или чак као полазна идеја за нови пројекат друге групе. Некада се славе пројекти тако што се позову другари из друге групе или другог вртића, уручивање поклона(продуката пројекта), родитељи често учествују у прославама. Заједнички простори које користимо су двориште које смо опремили заједно са родитељима и ходник који свакодневно користе.

5. Када смо чули искуства колега и заједнички дискутовали о простору, партиципацији и самовредовања , како бисмо сада попунили протокол?

Кроз размену једни са другима мењамо увиде. Након дискутовања другачије би попунили протокол, јер смо на почетку сви самокритични, пазимо да нешто не погрешимо али кроз размену искуства, другачије размишљамо размењујемо како конструктивне критике тако и професионалног савета..

Слика бр.1.
Састанак тима за самовредновање и развојно планирање са фокус групом родитеља.

Слика бр. 2
Измене које се праве у дворишту заједно са родитељима.

Слика бр.3.

Преуређивање собе и стварање адекватнијих услова за рад који испуњавају услове за боље усвајање знања , истраживања и стварање атмосфере у циљу целокупног добробити детета.

Наком групне дискусије и анализе собу преуређујемо. У томе нам помаже један од родитеља. Родитељ је детета из јасленог узраста а измене се врше у старијој групи. Ово је сам показадељ хоризонталне размене између самих васпитача.

ЗАКЉУЧАК

Стратегије васпитача у развијању програма усмереног на добробит детета подразумевају руковођење партиципације тј, учешћа који проистичу из Основа програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета (2018). Један од препоручених учења који поштују и којим се руководе васпитачи је принцип учешћа. Као и остали учење и ово учење је комплексно, али његова суштина се односи на то да је дете у пројектном учењу укључено кроз властиту игру и активност, са правом на иницијативу и слободу избора, на изражавање својих мисли, ставова и потреба, на прераду искустава и доживљаја, а правом на подршку и укљученост васпитача као креативног сарадника и моделатора, родитеља и осталих одраслих учесника. Имплементација новог предшколског програма је нова за васпитаче и њена евалуација ће допринети квалитетнијем сагледавању добрих и лоших страна исте, те давањем предлога и сугестија за унапређивање и превазилажење тешкоћа. У партиципацији у складу са препорукама датим у новим Основама програма предшколског васпитања и образовања, васпитачи вртића „Лане“ су на правом путу. Недостаци се углавном односе на недостатак простора и прекобројне групе деце, али и на непотпуно сагледавање улоге васпитача у новом програму и поштовању наведеног учења. Такође, потребно је и увођење дигиталних технологија као оруђја деце и васпитача у бављењу темом или пројектом, такође по препорукама датим у Годинама узлета. Ови недостаци се могу отклонити додатном и континуираном обуком и усавршавањем васпитача(јесу али не у довољној мери), али и хоризонталном разменом о имплементацији нових Основа програма. Хоризонтална размена се мора оснажити , већ је усвојена али треба да се прошири на више нивоа. Самовредновање самих васпитача и родитља допринеће бољу међусобну партиципацију. Сама културу и структура вртића се мења од саме атмосфере који стварају сами васпитачи. Проблем малих радних соба у вртићу „Лане“ се може решити изградњом новог вртића додатна заједничка просторија и смањивањем броја деце у васпитним групама у сарадњи надлежних институција и локалне заједнице која би кроз лакшу личну промоцију олакшала само учешће .

ЛИТЕРАТУРА

- Ditmar, V.(2020). *Mala škola osećana za roditelje*. Beograd: Laguna.
- Frost, Đ.(2014) *Vodič za roditelje od prvih koraka do prvih slova*. Beograd: Vulkan.
- Kamenov, E. (2008). *Образовање предшколске деце*. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Vukomanović, N., Kasagić, Đ.,Koruga, D.,Marković, M., Pavlovski,T., i Ćebić, M.(1989). *Roditelji u vrtiću, drugo izdanje* . Bograd- Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva i Svjetlost zavod za udžbenike.
- Вранешевић Ј. Калезић- Вигњетић, А. Златаровић,В., Коруга, Д, Јерковић,Д., Белензада,М, Лакићевић О. (2019). *Приручник за васпитаче- Вртић као сигурно и подстицајно окружење за учење и развој деце*, Београд: Министарство просвете,науке и технолошког развоја Републике Србије.
- Дедај, М. (2019) . *Породична педагогија* . Сремска Митровица: Висока школа струковних студија за образовање васпитача и пословних информатичара – Сирмијум.
- Kefelja, M.(2019). *Participacija dece u svakodnevnim aktivnostima u dječijem vrtiću*.
Diplomski rad. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet. Доступно на:
<https://zir.nsk.hr>
- Крњаја, Ж. (2011). *Схватање развоја као оријентација предшколског курикулума*, Педагогија, 4, 541-551.
- Марковић, М., Шаин, М., Ковачевић, И., Коруга, Д., Ивановић, Р., Бељански-Растић, Љ., Крсмановић, М., Гајић, З. И Добринка Пековић, Д.(1997). *Корак по корак 2*.Београд: Креативни центар.
- Најдановић- Томић, Ј., Вулетић, Ј., Калезић- Вигњевић,А.. и Гламочак, С.(2022). *Самовредновање у предшколским установама – Водич за запослене у предшколским установама*.Земун: Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања. (Стр.58-61.)
- Основе програма предшколског васпитања и образовања.(2018). *Године узлета*. Београд: Министарство просвете, науке и технологије. (“Службени гласник РС”-“Просветни гласника”, бр.16/2018,од 17.09.2018. године)
- Павловић- Бренеселовић ,Д. и Крњаја, Ж. (2017). *Каледоскоп- Основе диферсификованих облика и програма предшколског васпитања и образовања*. Београд: Институт за педагогију и андрагогију.
- Павловић Бренеселовић, Д. (2010). *Партнерство у образовању, Андрагошке студије*, (2), 123-139.

Павловић Бренеселовић, Д. (2012). *Од природних непријатеља до партнера: системски приступ односу породице и јавног васпитања*, Београд: филозофски факултет Универзитета у Београду

Павловић Бренеселовић, Д. Павловски, Т. (2000). *Партнерски односи у васпитању*. Београд, Институт за Педагогија и андрагогију

Петровић, М.(2010).*Векови предшколства* .Ниш:МБ „ Графика“.

Подђаков, Н.Н.(1984). *Практично мишљење код деце*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Правилник о Стандардима компетенцијама за професију васпитача и његовог професионалног развоја " Службени гласник РС" бр.88/17/ и 18 – др.закона.

Продановић, Љ., и Лунгиновић, В.,(1990). *Сарадња са породицом*. Београд: Нова

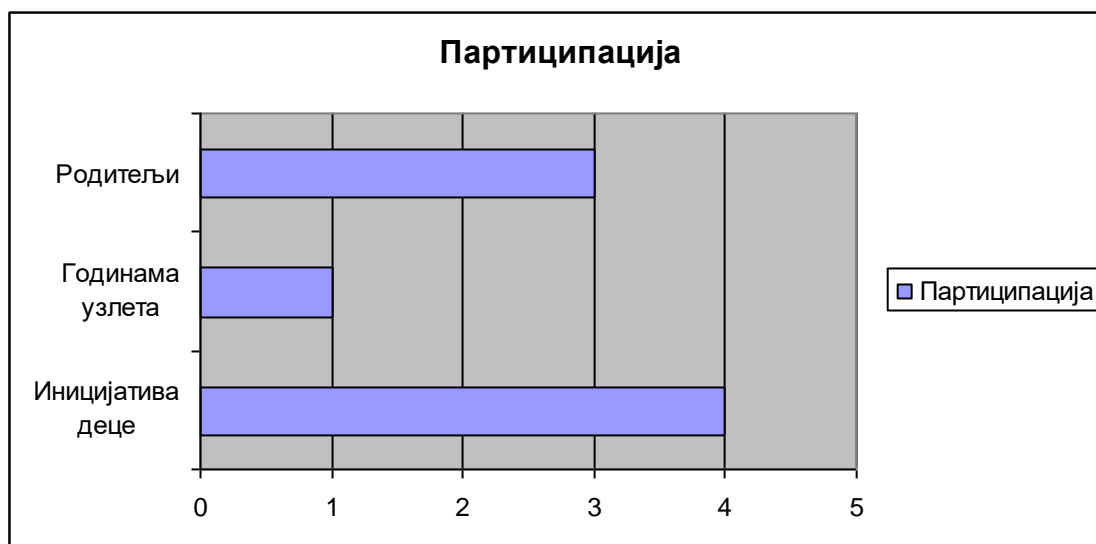
Просвета Стојковић, И., Марков, З & Јелић М (2017). *Корелати опажања сарадње између родитеља и васпитача у предшколској установи*

ПОПИС СЛИКА И ГРАФИКОНА

Слике:

Слика 1. – Састанак са фокус групом родитеља- васпитачка просторија	47
Слика 2. – Двориште објекта " Лане"	48
Слика 3. – Измена просторних целина	49

Графикон анализе да ли је партиципација остварена са родитељима, препорукама
Годинама узлета или иницијативом деце у пројектним активностима. 30

ПРИЛОЗИ
Прилог бр. 1

Интервју за васпитаче

Истраживач: Снежана Јовановић, студент на мастер струковним студијама на Високој школи струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре – Сирмијум и васпитачица запослена у Предшколској установи „Пчелица“ у Сремској Митровици.

Учесници анкете: васпитачи запослени у вртићу „Лане“, ПУ „Пчелица“ у Мачванској Митровици.

Место анкетања: вртић „Лане“, радна соба васпитача, Мачванска Митровица

Време анкетања: за време дневног одмора деце, од 12-13 часова.

Пројекат у оквиру ког се врши анкета:

Партиципација деце, родитеља и васпитача у пројектним активностима у вртићу Лане.

**Упитник за васпитаче о о могућностима и ограничењима
партиципације деце, родитеља и васпитача током развијања
пројекта у вртићу „Лане“ у Мачванској Митровици**

Поштоване колеге васпитачи,

имплементација нових Основа програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета, реализује се у вашем вртићу током радне 2023/2024. године. Како сте просли саму обуку, приметно је да ви у својим васпитним групама промишљате и приступате разним трансферима и међусобном комуникацијом са родитељима као и другим одраслима(запосленима...) у оквиру партиципације руководећи се концепцијом нових Основама програма. Ова ситуација отвара питања на која желим да прикупим одговоре, а који се односе на ваше ставове о томе како ви као васпитачи сагледавате могућности и ограничења у остваривању развијања програма предшколсе установе и остваривању партиципације у вртићу „Лане“ у Мачванској Митровици.

Ваши одговори ће ми много помоћи у даљем раду и студирању. Унапред вам хвала на одговорима, времену и труду.

Колегиница: Снежана Јовановић.

Питања:

1. На који начин подржавате учење детета кроз властиту активност?
2. Како је дете ангажовано у пројектном учењу у Вашој групи?
3. У пројектном планирању којим поступцима подржавате иницијативу и избор деце,?

4. На који начин васпитач гради партнерство са породицом? Видљивост пројекта.
5. На који начин деца у Вашој групи изражавају своје идеје, доживљаје, мишљења и сазнања у току пројекта?
6. Зашто је по Вашем мишљењу битан простор као преносилац информација ?
7. Чиме се водите у организацији приликом сарадње са родитељима партиципацији тј.учешћа?
  - a. Дечијим интересовањима
  - b. Темом
  - c. Препорукама датим у годинама узлета
  - d. Остало

---
8. Како сте организовали радни простор (соба или ходник, двориште), као трансфер информација са родитељима ? Да ли су оне сталне или се мењају?
9. У простору су видљиви продукти и континуитети активности учесника ?
  - a. Деце
  - b. Родитеља
  - c. Остало

---
10. Да ли промене у простору позивају децу на игру и истраживање?
  - a. Да
  - b. Не
11. Да ли Вам надлежни у обезбеђују потребна средства и материјале у организацији простора?

12. Колико Вам је битно као професионалном и стручном компетентном лицу да располагете са повратном информацијом од родитеља и осталих одраслих учесника?
13. Да ли и на који начин утиче на квалитет рада?
14. Колико је заиста реално присутног партнерског односа са родитељима и да ли је он ограничен или остварен?

Прилог бр. 2

Упитник за васпитаче о могућностима и ограничењима у остваривању партиципације деце ,васпитача и родитеља у пројектним активностима током развијања реалног програма у вртићу „Лане“

1. Која вам је највећа препрека за остваривање партнерског односа?
2. Како превазилазите проблеме у преносу информација са родитељима?
3. На који начин помажете родитељу да боље разуме дететова интересовања?
4. Да ли је некада иницирана комуникација прва од стране родитеља?

Прилог бр. 3

Предлог питања за децу вртића „Лане“ у Мачванској Митровици о њиховом доживљају игре и боравка у вртићу током пројектних активности

Питања:

1. Где највише волиш да се играш у вртићу?
2. О чему волиш да сазнајеш и учиш у вртићу?
3. Када би могао да промениш нешто у соби или дворишту шта би то било?
4. Да ли твоји родтељи знају о чему тренутно истражујеш са другарима и васпитачицом?
5. Како проналазиш одговоре на оно што те интересује? Да ли ти неко у томе помаже?

Прилог бр.4

Предлог питања за васпитаче– Рефлексија у акцији

1. Зашто је важно да имамо међусобну комуникацију?
2. Шта је то што сте ви забележили , а што иначе нисте, какав је ваш доживљај бављења простором на овакав начин у циљу партиципације?
3. Које су сличности и разлике како сте организовали простор у циљу размене информација и сарадње са родитељима?
4. Колико је значајна размена између васпитача?
5. Када смо чули искуства колега и заједнички дискутовали о простору, партиципацији и самовредовања , како бисмо сада попунили протокол?

Прилог бр. 5

Анализа упитика за фокус групу родитеља заједно са колективом вртића „ Лане“, вртића, на тему партиципације деце, родитеља и васпитача.

1.2.Област (установа је сигурна и безбедна средина).

Питање за родитеље	Одговори родитеља	Анализа васпитача
<p>- Да ли Вас , и на који начин , вртић информише о правима и могућностима које можете да остварите у вртићу и заједници?</p>		

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа в аспитача
<p>- На који начин Вас установа упознаје са програмом заштите деце од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације ? Да ли установа правовремено и конструктивно реагује у ситуацијама када се догоди насиље?</p>		

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
- Да ли и на који начин вртић спроводи едукативне и промотивне активности у области дечијих права у вртићу и локалној заједници.		

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
- У којој је мери простор вртића доступан , безбедан и сигуран за сву децу и породице?		

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
- У којој мери су простор и опрема прилагођени активностима деце са сметњама у развоју и инвалидитетом?		

2.2. Установи се узважава рзличитост , поштују правила и потребе деце и породице.

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
<p>Поред редовног програма (кроз различите облике и програма рада услуге), којим би се додатним активностима да се бави ваше дете?</p> <p>Које активности по вашем мишљењу би пријале и које би одговарале Вашем детету?</p>		

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
<p>Како Вас и децу вртић припрема за прелазак из јаслица у вртић или из вртића у школу?</p> <p>- На који начин сте консултовани и како сте се укључили приликом поласка детета у вртић?</p> <p>- Коју подршку сте добили том приликом?</p>		

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
- Да ли Вас и на који начин установа консултује када деца треба да учествују на манифестацијама у локалној заједници?		

3.3. Установа сарађује са породицом и локалном заједницом

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
Да ли сте учествовали у развојању Програма сарадње породице и вртића?		

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
На који начин су Вас позивали и како сте се укључивали у активности вртића?		

Питање за родитеља	Одговор родитеља	Анализа васпитача
Да ли сте учествовали у неком програму који је вртић организовао и којем?		

